

Pestprotocol

EENBES SPECIAAL BASISONDERWIJS

Van der Puttschool

Versie Oktober 2019

Inhoudsopgave

Doel pestprotocol	2
Definitie pesten	2
Visie	2
Gouden Weken	3
Methode Goed Gedaan	6
Schoolregels	8
Signalering van pestgedrag	8
Aanpakken van ruzies en pesten	8
Stap 1	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd. 8
Stap 2	9
Stap 3	9
Stap 4	10
Tips voor het voeren van een gesprek met een gepeste leerling	10
Begeleiden van de gepeste leerling	10
Begeleiden van de pester	10
Begeleiding van groep/kinderen rondom pester en gepeste	11
Adviezen aan ouders	11
Informereren van ouders	12
Activiteiten gericht op pesten	12
Internetpesten	12
Vertrouwenspersoon	13
Bureau Halt	14
Bijlage 1 Pedagogisch component	17
Bijlage 2 Methode 'Goed gedaan'	20

Doel pestprotocol

Het pestprotocol is een hulpmiddel waarmee we de kinderen veiligheid willen bieden, zodat ze zich optimaal kunnen ontwikkelen. Deze veiligheid bieden we door regels en afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en volwassenen, zodat zij elkaar kunnen aanspreken op deze regels en afspraken als er ongewenste situaties voordoen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle kinderen in de gelegenheid met veel plezier naar school te gaan.

Definitie pesten

Onder pesten verstaan wij op school het volgende:

“Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen.”

Visie

De Van der Puttschool streeft ernaar dat de leerlingen

LEREN LEREN EN ...

LEREN (SAMEN) LEVEN

Dat betekent dat zij zich maximaal moeten kunnen ontplooiën, overeenkomstig hun capaciteiten (ik kan het). Uitgroeien tot persoonlijkheden die vertrouwen in zichzelf hebben en in staat zijn tot zelfstandig handelen en oordelen (ik kan het zelf) en daardoor uitgroeien tot goed functionerende leden van de maatschappij (samen met anderen). Om het bovenstaande te realiseren wordt de leerlingen de mogelijkheid geboden zichzelf (opnieuw) te bewijzen. Daarbij is het noodzakelijk aan te sluiten bij wat de kinderen al kennen en kunnen in plaats van te kijken naar hun tekortkomingen.

De essentie van de school is dat zowel pedagogisch als didactisch een programma wordt geboden dat optimaal aansluit bij de ontwikkelingsmogelijkheden van het kind. Het primaat ligt bij het kind, niet bij de systeemkenmerken of de leerstof.

Om bovenstaande te realiseren, geven we invulling aan vier kernwaarden, te weten: verantwoordelijkheid, respect, (zelf)vertrouwen en optimisme.

Onze school is een stabiele omgeving waarin alle betrokkenen veilig kunnen en durven functioneren, een kindvriendelijke school met een veilig pedagogisch klimaat, waarbij **verantwoordelijkheid** voor jezelf en de ander de drijfveer is.

Je accepteert dat de ander anders is dan jezelf. **Respect** is een onderdeel van jezelf, van de manier waarop je in het dagelijkse leven staat en met anderen omgaat.

Zelfvertrouwen is het sleutelbegrip voor een succesvolle ontwikkeling van kinderen. Zij die in zichzelf geloven, hebben hogere verwachtingen over toekomstige successen, gaan langer door met hun taak en vergroten de kans op het behalen van goede resultaten. Vertrouwen is een wederzijds begrip, waarbij het eigenbelang ondergeschikt moet kunnen zijn aan het belang van de ander.

Optimisme naar ouders en kinderen toe. Er wordt met een optimistische kijk in een ontspannen sfeer met gebruikmaking van veel humor door personeelsleden met ouders en kinderen gewerkt.

Pedagogisch klimaat

Een kind komt pas optimaal tot leren als het zich thuis voelt op school. Dit geldt in het bijzonder voor kinderen die zelfvertrouwen missen en/of motivatie- en concentratieproblemen hebben.

Het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat heeft dan ook onze prioriteit. Een goed pedagogisch klimaat kan gekenmerkt worden door de woorden: vriendelijkheid, veiligheid en structuur. In bijlage 1 vindt u de kwaliteitskaart pedagogisch handelen. Hierin wordt beschreven hoe de school en de leerkrachten in de klas een pedagogisch klimaat creëren.

Als een kind zich eenmaal thuis gaat voelen zal het ook beter gaan leren en in sociaal-emotioneel opzicht kunnen groeien. Waar mogelijk, worden hierbij verantwoordelijkheden bij het kind zelf gelegd. Dit versterkt het zelfvertrouwen.

Het creëren van een goed pedagogisch klimaat in de groep is dus van belang voor het gedrag van leerlingen en de leerkrachten.

Gouden Weken

Het begin van het schooljaar is de kans voor iedere leraar om de toon te zetten voor de rest van het schooljaar. Grijp die kans!

Groepsvorming:

Het proces van groepsvorming doorstaat verschillende fasen. Per fase is het belangrijk dat er de juiste begeleiding wordt gegeven. Gemiddeld duurt een fase twee weken. Maar niet elke klas doorstaat elke fase even lang. Klassen die onveranderd zijn na de zomervakantie zullen de eerste fase sneller doorlopen dan wanneer een groep een samengestelde groep is geworden. Hieronder volgen de verschillende fasen en de nodige begeleiding per fase.

Fase 1: Forming/Oriënteren.

Deze fase zou je ook 'de kat uit de boom kijk fase' kunnen noemen. De klas komt als groep voor het eerst bij elkaar. De groepsleden kijken elkaar onderzoekend aan en maken een inschatting van de anderen ten opzichte van zichzelf. Herken ik mijzelf in de anderen? Wat mag hier wel en niet? Heb ik dezelfde soort kleren aan? Veel leraren missen de ontmoeting als doel en zijn al snel bezig met mededelingen over regels en taken om vervolgens zo snel mogelijk naar de les door te gaan. Besef dat 'een rustig klasje' op dit moment nog niet wil zeggen dat de klas ook rustig blijft. In deze fase is het van belang dat je op een vriendelijke en stevige manier laat zien dat je er als leraar bent. Daarnaast is het van belang om bewust aandacht aan het oogcontact te schenken. Wie kijkt je bijvoorbeeld goed aan en wie kijkt er weg? Probeer erachter te komen om wat voor redenen een leerling wegstijkt. Ook zullen de leerlingen willen weten wie de leraar is. Bied gelegenheid voor vragen en stel je open op. Besteed daarnaast aandacht aan energizers en coöperatieve leervormen. Concrete energizers en coöperatieve komen aan bod in de volgende hoofdstukken van dit werkboekje.

Fase 2: Storming/Presenteren.

Er komt beweging in de rangorde van de groep. Wie presenteert zich als gezagvoerder? Wie hoort bij wie? Wie heeft invloed? Dit is vaak een onrustige periode met wat opstootjes. Er zijn kinderen die zichzelf overschreeuwen en zo proberen om een invloedrijke plek in de groep te verwerven. Als ik iets doe of roep, wie luistert er dan, hoe vinden de anderen dat? Bij wie oogst ik bewondering? Zo ontstaan er vaak subgroepjes met in ieder groepje een leerling die de baas speelt. Deze groepjes kunnen dus ook met elkaar botsen. Andere leerlingen zijn daarentegen heel passief en taxeren de situatie. Ze wachten rustig af 'tot de storm gaat liggen'. In de Stormingsfase is het van belang om samen met de groep actief aandacht te besteden aan het formuleren van groepsregels. Maak deze zichtbaar en spreek elkaar hierop aan. Het is zaak om je bewust te blijven van je voorbeeldgedrag. Doe je zelf wat jij verwacht van de leerlingen? Steek veel energie in de opdrachten die samenwerking bevorderen en spreek uit wat je ziet.

Fase 3: Norming/Normeren.

Ondanks de eerdergenoemde indeling van zo'n 2 weken per fase, kan het moment waarop de normeringsfase aanvangt per groep verschillen. Het hangt een beetje af van hoe de eerste twee fases verlopen. De meningen over de groep kunnen per leraar erg verschillen. De ene leraar vindt het bijvoorbeeld een hele gezellige, sfeervolle groep, de ander vindt het een georganiseerde chaos. Uiteraard zijn er individuele verschillen tussen leraren in pedagogische en didactische stijl. De interpretatie van zaken als sfeer of werkhouding is grotendeels een subjectieve aangelegenheid. Als de meningen erg verschillen is dit mogelijk een teken dat de kaarten in de groep nog niet geschud zijn. Wanneer de meningen over een klas dichter bij elkaar liggen, is de klas waarschijnlijk in de normeringsfase beland.

In deze fase moeten de omgangsregels duidelijk zijn. Hoe gaan we met elkaar om? Wat is gewenst en ongewenst gedrag? De leraar probeert iedere leerling evenveel aandacht te geven. Denk aan een bemoedigend knikje, een dikke duim of iets nieuws dat je bij die leerling is opgevallen. Het principe is 'niemand is hier anoniem'. Het is van belang om de ingeslagen weg vast te houden. Dat vraagt van de leraar om geregeld onderhoud van het groepsproces. In deze fase laat de leraar de leerlingen elkaar ontmoeten; van een relatief veilig en afstandelijk niveau naar steeds een laag dieper, met behulp van oefeningen en energizers.

Fase 4:Performing/Presteren.

Aan het eind van de normeringsfase is er gekozen voor bepaalde omgangsvormen. Er is als het ware sprake van een gezamenlijk doel waarvan je nu de uitwerking gaat zien. Dit kan positief of negatief zijn. Nu wordt duidelijk hoe de leerlingen met elkaar, met de leraren en met de lesstof omgaan. De echte leiders zijn opgestaan en krijgen het voor het zeggen. Als je erbij wilt horen dan moet je je aan de door de leiders en de groep bepaalde omgangsvormen en normen houden. De meest dominante leerling voert in de presentatiefase de boventoon, maar dit hoeft bij de groep niet ten koste te gaan van de mening en het welbevinden van andere leerlingen. De strijd om de macht tussen verschillende groepjes en leiders zal zich nog wel afspelen, maar milder. Immers, er is overeenstemming over de groepsnormen en het is, dankzij de geleide normeringsfase, helder binnen welke kaders 'er strijd mag worden geleverd'. Toch vraagt de presentatiefase om intensieve begeleiding. Laat zien dat ieders mening gewaardeerd wordt en zet de leiders eventueel in bij verantwoordelijke taken waarbij ze rekening moeten houden met de belangen van de groep. Ook hierbij kun je gebruik maken van groepsvormende activiteiten. Bij voorkeur leggen we het accent op activiteiten met als oogpunt het groepsbelang, rekening houdend met individuele verschillen.

Fase 5:Reforming/Evalueren.

Men geeft aan dat er een evaluatiefase aanvangt als het einde van de groepssamenstelling nadert en het zeker is dat leerlingen uit elkaar gaan. Daarbij kun je denken aan leerlingen van groep 8 die een heel leven achter zich laten en naar het voortgezet onderwijs gaan. Het kan ook een brugklas zijn die weer uit elkaar valt. Er kunnen relletjes ontstaan of er kan juist een erg contactzoekende, intieme sfeer ontstaan.

Waar je verder op kan letten:

De klas inrichten en indelen

De manier waarop je de klas indeelt, brengt een sterke boodschap over naar de leerlingen. Hiermee communiceer je hoe je het onderwijs wenst in te richten. Vind je het vooral belangrijk dat ze stilzitten, hun mond houden en anderen niet lastigvallen of vind je het belangrijk dat iedereen zich op een ordelijke manier kan bewegen, communiceren, er weinig afleiding is en er efficiënt gebruik gemaakt wordt van de beschikbare ruimte?

- Je kunt alle leerlingen goed in het oog houden.
- Leerlingen kunnen alle presentaties en demonstraties zien.
- Veelgebruikte materialen zijn eenvoudig toegankelijk.

- De paden zijn breed genoeg om moeiteloos te kunnen lopen.
- Het kost weinig moeite de leerlingen in tweetallen of kleine groepjes van drie of vier te laten werken.
- Het lokaal biedt geen onnodige afleiding.

Een sterke eerste schooldag

De eerste klap is een daalder waard! Realiseer je je, dat de eerste indruk die je leerlingen krijgen als ze de eerste schooldag vol verwachting je klaslokaal binnen komen, ontzettend belangrijk is. Daarmee zet je de toon. Welke toon wil je zetten? Opnieuw een aantal suggesties:

- Leg naamkaartjes klaar voor alle leerlingen of plak deze vast op hun tafels.
 - Heet je leerlingen van harte welkom bij binnenkomst en help ze met het vinden van hun plaats.
 - Houd in de gaten dat ze niet te lang door de klas dwalen op zoek naar hun plek.
 - Vertel leerlingen iets over jezelf op een persoonlijke manier.
 - Houd een korte kennismakingsronde, besteed voldoende tijd aan de kennismaking. Ook bij groepen die elkaar al kennen.

Klassenmanagement centraal stellen

Uit onderzoek en theorie blijkt dat effectieve leraren de eerste periode veel tijd besteden aan zaken rondom klassenmanagement. Ze doen dat op een ordelijke en systematische manier. Ze blijken de tijd te nemen en hun uiterste best te doen om te zorgen dat zowel de regel als de achterliggende reden volkomen begrepen wordt door alle kinderen. Ze vinden het van belang dat kinderen inzien waarom de regel noodzakelijk is. Dit helpt enorm bij het kunnen accepteren van de regel door de leerlingen. Stel jezelf de volgende vragen:

- Het indelen van je groep: wat is de beste manier om je tafelgroepen in te delen?
- Hoe maak je een planning voor uw groep?
- Hoe regel je op een snelle en effectieve manier dat je de aandacht weer heeft van je groep?
- Hoe regel je de materialen die dagelijks nodig zijn voor alle activiteiten?
- Hoe regel je het wanneer leerlingen eerder klaar zijn met hun taak dan andere leerlingen?
- Hoe ga je de instructies structureren in uw groep?

Persoonlijke relaties opbouwen

Eigenlijk valt of staat alles met het hebben van goed contact met je leerlingen. Een goede relatie met elke leerling is de sleutel tot alle andere factoren. Leerlingen die merken dat je oprecht geïnteresseerd bent in wat hen bezighoudt, hen wilt begrijpen, naar hen wilt luisteren, meer bereid met je mee te werken en accepteren de regels gemakkelijker.

Een effectieve verstandhouding tussen leraar en leerling wordt gekenmerkt door:

- Het vinden van de juiste balans tussen samen willen werken met de leerlingen enerzijds en anderzijds in staat zijn de regie in handen te houden en besluiten te nemen.

Effectieve leraren weten op welke momenten ze het touwtje kunnen laten vieren en wanneer ze het touwtje strak moeten houden. Ga eens voor jezelf na:

- Weet je van elke leerling wat zijn hobby is?
- Ken je de bijzondere interesses van al je leerlingen?

- Begrijp je de reden voor het gedrag van je leerlingen altijd?
- Hoe bied je je leerlingen ruimte voor eigen verantwoordelijkheid?
- Hoe stimuleert en motiveert je de leerlingen?
- Hoe laat je blijken dat je vertrouwen in hen heeft?

Optimaliseren van de sfeer in de groep, het leren vertrouwen en samenwerken.

De ideale groep is een groep waar alle leerlingen zich veilig en op hun gemak voelen. Dat blijkt als leerlingen graag naar school gaan. We willen er vanzelfsprekend alles aan doen om dat voor elkaar te krijgen. De opdrachten in dit boekje zijn dan de activiteiten bij uitstek om aan die veilige plek te gaan bouwen. Met de opdrachten willen we het voor elkaar krijgen dat alle leerlingen zeggen: "Dit is mijn groep, ik hoor daarbij en ik vind het er fijn."

De sfeer in de groep valt of staat met positief leerkrachtgedrag!

Hieronder een grabbelton vol positief leerkrachtgedrag.

- Begroet de kinderen elke dag aan de deur.
- Zeg vaak 'dankjewel' en 'alsjeblieft'.
- Noem de kinderen veel bij hun voornaam.
- Toon medeleven (zowel bij succes als bij verdriet of tegenslag).
- Maak grapjes, maar niet ten koste van de kinderen.
- Vraag regelmatig: 'Vonden jullie het leuk wat we vandaag deden?' En: 'Wat kunnen we voor morgen afspreken, dat even interessant of leuk is?'
- Neem ontspannende tussendoortjes op in de lessen zoals een lied zingen, een quiz, een mop, een raadsel, een spelletje, enzovoort.
- Ondersteun het 'wij-gevoel' (onze klas, ons werk, enz.).
- Maak regelmatig foto's voor in de nieuwsbrief.
- Belicht bij ruzies en andere 'bedrijfsongevallen' de verschillende kanten van de zaak.
- Accentueer het positieve.
- Bied de kinderen de mogelijkheid even te blijven 'plakken' na schooltijd.
- Las regelmatig korte, 'doe-maar-iets-wat-je-leuk-vindt'-momenten in, bijvoorbeeld als een les is afgerond.
- Toon tevredenheid als iets goed loopt.
- Koppel programmaonderdelen zo veel mogelijk aan de schoolomgeving en andere situaties die voor kinderen bekend zijn.
- Let op de gesprekston tegen de kinderen.

Methode 'Goed gedaan'

We besteden in de klas aandacht aan de preventie van pesten. Dit doen we o.a. door de methode 'Goed gedaan'. Door middel van deze methode wordt aandacht besteed aan de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen.

De methode bestaat uit zestien lessen per jaar en de onderwerpen die in de lessen centraal staan, zijn voor groep 1 t/m 8 gelijk. Schoolbreed kan er dus tegelijkertijd aandacht worden besteed aan hetzelfde onderwerp. Leerkrachten kunnen daardoor ook op het schoolplein eenduidige, voor alle kinderen bekende, concrete instructies geven bij plagerijen, ruzies en ander ongewenst gedrag. Er ligt grote nadruk op de vertaling van de behandelde onderwerpen en vaardigheden naar situaties in het dagelijks leven: in de klas, op het schoolplein, op straat, internet en thuis.

Onderwerpen

Les		Inzichten en vaardigheden
Les	Wennen	Zelfkennis, zelfvertrouwen, rekening houden met anderen, samen op

1		internet, bewust keuzes maken
Les 2	Samen één groep	Omgaan met verschillen, verplaatsen in anderen, samen spelen en werken, rekening houden met anderen: weten dat regels nodig zijn
Les 3	Grapje, plagen, pesten	Rekening houden met anderen: goed omgaan met humor, weerbaarheid: goed reageren op plagen, weerbaarheid: opkomen voor een ander, samen op internet
Les 4	Opkomen voor jezelf	Weerbaarheid: opkomen voor jezelf, zelfkennis: eigen gedrag herkennen
Les 5	Blij met jezelf	Zelfvertrouwen: trost zijn op jezelf, zelfvertrouwen: haalbare doelen stellen, samen spelen en werken: complimentjes geven en krijgen, kritiek geven en krijgen, omgaan met winst en verlies
Les 6	Samen spelen en werken	Rekening houden met anderen, samen spelen en werken: duidelijk zijn, geven en nemen, onderhandelen, samen op internet
Les 7	Druk, druk, druk	Zelfkennis: weten wat spanning geeft, zelfbeheersing: jezelf stopzetten, zelfbeheersing: jezelf ontspannen, zelfvertrouwen, omgaan met media-informatie
Les 8	Wat voel ik?	Zelfkennis: eigen emoties, weten wat helpt, rekening houden met anderen: emoties van anderen, omgaan met media-informatie: relativeren
Les 9	Allemaal anders	Omgaan met verschillen, rekening houden met anderen, verplaatsen in anderen: inlevingsvermogen
Les 10	Wat denk ik?	Zelfkennis: samenhang denken en voelen, zelfvertrouwen, oplossingen zoeken, zelfbeheersing: jezelf toespreken
Les 11	Kiezen	Bewust keuzes maken: eerst denken en dan doen, eigen verantwoordelijkheid, zelfbeheersing: jezelf stopzetten.
Les 12	Jezelf de baas	Zelfkennis: eigen gedrag herkennen, rekening houden met anderen: weten dat regels nodig zijn
Les 13	Eerlijk waar?	Relativeren: niet alles wat men zegt is waar, rekening houden met anderen, samen spelen en werken: ruzie oplossen, samen op internet: omgaan met pesten op het net
Les 14	Vrienden	Verplaatsen in anderen, weerbaarheid, samen spelen en werken: omgaan met afwijzing, samen spelen en werken: ruzie oplossen, samen op internet
Les 15	Ken jezelf	Zelfkennis: eigen emoties herkennen, eigen gedrag herkennen, zelfvertrouwen: emoties delen/steun vragen, omgaan met verschillen
Les 16	Wensen en dromen	Zelfvertrouwen: oplossingen zoeken, haalbare doelen stellen, relativeren: altijd leuk én niet leuk, zelfbeheersing, omgaan met media-informatie: zelfkennis + relativeren

In de methode wordt ook aandacht besteed aan het onderwerp ‘grapje, plagen, pesten’. De kinderen leren het verschil tussen leuk plagen (dit is voor iedereen grappig), vervelend plagen (je moet stoppen als de ander ‘hou op’ zegt) en pesten (dit is gemeen en verboden). Ook oefenen de kinderen hoe zij het beste kunnen reageren op leuk plagen (lachen, een grapje terug maken), vervelend plagen (‘hou op’ zeggen, negeren) en pesten (hulp vragen aan een volwassene). In bijlage 2 is het onderdeel ‘goed reageren op plagen’ voor elke klas beschreven vanuit de methode ‘Goed gedaan’. Vanuit de methode staat beschreven hoe de lessen schoolbreed het gewenst effect kunnen hebben.

Schoolbreed

- Alle groepen zijn tegelijkertijd bezig met hetzelfde onderwerp, waardoor het onderwerp eerder schoolbreed gaat leven
- Alle kinderen leren in de les dezelfde woorden en termen voor sociaal gedrag. Eenduidig taalgebruik maakt het eenvoudiger elkaar goed te begrijpen wanneer gedrag besproken wordt
- Alle kinderen oefenen in de les dezelfde sociale vaardigheden. Bijvoorbeeld: ruzie? Rustig worden – goed naar elkaar luisteren – samen oplossingen bedenken
- Dat maakt het eenvoudiger kinderen duidelijke, herkenbare tips of opdrachten te geven.

Schoolregels

Op school zijn er een aantal regels opgesteld waar iedereen zich aan dient te houden. Een aantal van deze regels zijn:

1. Wij luisteren naar elkaar
2. Wij zijn aardig voor elkaar
3. Wij helpen elkaar
4. Wij gaan netjes om met onze spullen en die van een ander
5. Samen lukt het beter!
6. Ik ben verantwoordelijk voor mijn gedrag

Signalering van pestgedrag

Het kan natuurlijk voorkomen dat de preventieve maatregelen, zoals de regels in de groep en de lessen uit de methode ‘Goed gedaan’, niet werken. Het is dan goed om te weten wat de signalen zijn die de pester, het gepeste kind en de groep uitzenden. De leerkrachten en de ouders kunnen deze signalen dan waarnemen; het is wel wenselijk dat leerkrachten en ouders alert blijven.

De belangrijkste signalen zijn dat het slachtoffer:

- Zich niet veilig voelt op school;
- Vaak niet naar buiten wil;
- Niet graag naar situaties wil waarin de groepsleerkracht niet aanwezig is;
- Vaak treuzelt na schooltijd;
- Slechtere leerprestaties heeft;
- Zich minder goed kan concentreren;
- Vaak alleen is of zich afzondert;
- Niet samenwerkt met andere kinderen;
- Zelf (terug)pest

Overige kenmerken zijn:

- De pester voelt zich sterker door het pesten;
- Er is veel onrust in de groep;
- Er is veel concurrentie binnen de groep;
- Er ontstaan veel vechtpartijen zonder duidelijke oorzaak

Aanpakken van ruzies en pesten (stappenplan voor de leerkracht)

De leerkracht kan gebruik maken van eventuele sancties. We onderscheiden daarin 4 stappen:

Stap 1

Als een kind wordt gepest is het de eerste stap om dit te signaleren. Dit kan gebeuren door de eigen leerkracht of andere leerkrachten. Leerkrachten hebben een belangrijk rol in de aanpak van

het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren.

De leerkracht observeert zoveel mogelijk om de pestsituatie in kaart te kunnen brengen. We maken notities van signalen die we te horen krijgen. Deze signalen en observaties worden door de leerkracht genoteerd in ParnasSys onder de categorie Pestsituatie. Ze vraagt bij collega's na wat ze gezien of gehoord hebben. Voor een goede observatie is ook een goed zicht op de gangen en het schoolplein nodig, zowel bij binnenkomst, pauzes en als de school uit gaat. Het team wordt op de hoogte gesteld van het pestgedrag i.v.m. toezicht op het plein e.d.

De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (de gepeste). Ook heeft de leerkracht een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Aan de hand van zo concreet mogelijke voorbeelden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. De pester krijgt een formele waarschuwing. De i.b.'er wordt door de leerkracht op de hoogte gesteld. Ook wordt er door de leerkracht een notitie in Parnassys geplaatst met als aantekening: PEST in de titel. De leerkracht volgt de situatie nauwlettend. Indien bovenstaande stappen niet voldoende zijn, volgt de volgende stap. Ouders worden geïnformeerd.

Stap 2

De leerkracht heeft opnieuw een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ te stoppen. De pester heeft ondanks een eerdere waarschuwing zijn of haar gedrag niet veranderd en krijgt hiervoor een sanctie. Door de leerkracht wordt de ernst van het pestgedrag bepaald en aan de hand daarvan wordt besloten welke straf de pester krijgt. De leerkracht gaat met ouders in gesprek om ze op de hoogte te houden.

Na een week wordt geëvalueerd of het pesten is gestopt, gesprek met pester en gepeste (gezamenlijk of afzonderlijk). De leerkracht maakt een notitie in Parnassys onder het kopje incidentregistratie.

Zo ja, dan de afspraken handhaven/bijstellen en een volgend gesprek over twee weken.

Zo nee: analyse opstellen, waardoor het mis is gegaan. Verder bij stap 3.

Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem, waarbij gebruik gemaakt kan worden van de methode 'Goed gedaan'. Er zal benadrukt worden dat het melden van pesten geen klikken is. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen. Maak goede afspraken met de kinderen over de bestaande regels en het uitvoeren daarvan en bespreek het nut van die regels zodat iedereen daar een verantwoordelijkheid in kent.

Stap 3

Leerkracht overlegt met ib-er en directie wordt ingelicht. Er wordt een plan van aanpak opgesteld voor de komende twee weken. Dit plan wordt met de ouders gecommuniceerd. Ook wordt er met ouders een plan van aanpak opgesteld, waarmee we ouders medeverantwoordelijk voor de situatie maken. Het team wordt hiervan op de hoogte gebracht. Van hen wordt een actieve houding verwacht tijdens het surveilleren in de pauze. Eventuele signalen of voorvallen worden doorgegeven aan de leerkracht van de betreffende leerlingen.

Stap 4

Na twee weken is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerlingen. Verslag wordt uitgebracht aan de ib-er. Zijn de effecten positief: dan langzamerhand afbouwen en goed blijven volgen.

Zo niet: nieuw plan van aanpak opstellen, waarbij de directie betrokken is en eventueel een externe deskundige ingeschakeld kan worden.

Tips voor het voeren van een gesprek met een gepeste leerling

- Laat merken dat je wilt helpen maar doe nog niets!
- Kijk of je het pesten zelf kunt waarnemen.
- Ga het gesprek met de gepeste leerling buiten de les aan. Bijvoorbeeld na schooltijd of in de pauze. Zo voorkom je dat andere kinderen mee kunnen luisteren en het kind een onveilig gevoel krijgt.
- Luister naar de leerling en stel vragen.
- Bespreek samen met de leerling wat hij/ zij al heeft gedaan om het pesten te stoppen. Of wat hij/zij zou willen dat er gebeurt.
- Bedenk samen: 'wat gaan we er nu samen aan doen?' Op welke manier, op wat voor termijn, in welke stappen. Hoe meer verantwoordelijkheid en daadkracht je bij de leerling laat, hoe sterker de leerling uit deze situatie komt. Stel samen een plan op en bespreek op welke momenten de leerling jouw hulp nodig heeft. Het kan zijn dat je alleen steunt door een situatie in een rollenspel te oefenen, het kan ook zijn dat je moet ingrijpen door de pesters zelf aan te spreken.
- Doe niets buiten de leerling om, want daar zijn veel leerlingen juist zo bang voor.
- Maak een afspraak voor een vervolgesprek. Check na verloop van tijd of de situatie ook echt beter is. De leerling kan zich schamen voor het feit dat het pesten toch nog door gaat en dit niet zelf aan je komen vertellen.

Een gesprek met de pester, met meelopers of met anderen uit de groep

Pesten is een groepsproces en daarom is het ook voor de rest van de klas spannend hoe je als leerkracht met de pestsituatie omgaat. Een leerling die zich niet met het pesten bemoeit, maar door jou openlijk bevraagd wordt, kan opeens ook gepest worden. Een pester die klassikaal als pester voor gek gezet wordt kan daardoor ook mikpunt van pesten worden. Bovengenoemde tips zijn dus ook van toepassing als je het gesprek aangaat met klasgenoten van de gepeste leerling.

Begeleiden van de gepeste leerling

- Erkenning geven, luisteren;
- Zoeken en oefenen van een andere uitgangspositie en andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen;
- Nagaan welke oplossingen een kind zelf wil;
- Sterke kanten van de leerling benadrukken;
- Belonen van weerbaar gedrag van het kind;
- Het gepeste kind niet overbeschermen. Hiermee plaats je het kind in een uitzonderingspositie, waardoor het pesten zelfs nog kan toenemen.

Begeleiden van de pester

- Duidelijk zeggen dat dit pestgedrag onacceptabel is. Er is geen excuus voor te bedenken;
- Laten inzien wat het effect kan zijn van zijn/haar gedrag voor de gepeste;
- Alternatief gedrag aangeven;

- Straffen als het kind wel pest, belonen als het zich aan de regels houdt;
- De stop – eerst nadenken houding oefenen;
- Evt. inschakelen van hulp.

Begeleiding van groep/kinderen rondom pester en gepeste

- Leerlingen verantwoordelijk maken voor de sfeer in de klas;
- Open sfeer creëren die kinderen uitnodigt om te vertellen wat ze zien gebeuren;
- Kinderen samen brengen die zich sterk kunnen en willen maken tegen elke vorm van pesten en zich hiertegen uit durven spreken;
- Kinderen steunen om zich uit te spreken tegen pesten;
- Kinderen inzicht laten krijgen in hun rol; zowel de pester als de gepeste zouden graag ‘een echte vriend’ hebben.
- Er kan een sova-aanbod komen, om de kinderen goed met elkaar te leren omgaan.
- Duidelijk maken dat niets doen, net zo erg is als pesten. Kinderen inzicht laten krijgen in hun rol van "meelopers".

Adviezen aan ouders

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind;
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken; Neem ook altijd contact op met de school, zodat de leerkrachten er extra alert op zijn.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken;
- Door positieve stimulering en schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden om weer terug komen;
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport;
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Probeer uw kind niet over te beschermen, bijvoorbeeld naar school brengen of ‘ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen’. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie, waardoor het pesten zelfs toe kan nemen.

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus;
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden;
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen;
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet;
- Besteed extra aandacht aan uw kind;
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport, zoals judo;
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind;

Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders

Neem de ouders van het gepeste kind serieus;

Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan;

Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag;

Geef zelf het goede voorbeeld;

Leer uw kind voor anderen op te komen;

Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Informereren van ouders

In het begin van het jaar is er een brief voor de ouders waarin de methode ‘Goed gedaan!’ geïntroduceerd wordt. Daarnaast heeft elke les een ouderbrief waarin de ouders kunnen lezen welk onderwerp die les centraal staat en wat er wordt besproken. Deze hangt zichtbaar in de school evenals de zo-doen-we-dat-kaart. Hierbij staan een aantal praktische tips voor thuis die aansluiten op de inhoud van die les. Door middel van deze brief blijven de ouders op de hoogte en blijven ze betrokken.

Activiteiten gericht op pesten

Dit schooljaar organiseren wij als school een week waarin het onderwerp ‘pesten’ en/of ‘Respect’ centraal staat. Die week organiseren wij aan de hand van de lessen van de methode ‘Goed gedaan!’.

Bij de buitendeur naar het schoolplein toe, hangt een brievenbus waarin je briefjes kunt stoppen als er bijvoorbeeld gepest wordt. Twee keer per jaar wordt door de leerkracht met de leerlingen deze brievenbus en de mogelijkheden ervan besproken. Elke maandag wordt door de intern begeleiders bekeken of er iets in zit en zij ondernemen actie, waarbij de leerkracht wordt ingelicht en het stappenplan pestprotocol in gang gezet wordt.

Daarnaast wordt er door een SOVA-leerkracht kortdurend, ongeveer zes lessen, pestlessen gegeven wanneer dit nodig is.

In de school hangen posters die te maken hebben met pesten en/of Respect en die de kinderen bewust maken dat pesten op school niet wordt getolereerd.

Internetpesten

Naast het pesten op school is er de laatste jaren steeds vaker sprake van ‘internetpesten’.

Kinderen gebruiken social media om elkaar te pesten en uit te dagen.

Op school spreken we ook met de kinderen over het internetgebruik en internetpesten. Als wij merken dat kinderen via social media pesten of dat uw kind gepest wordt, nemen wij contact op met de ouders van het desbetreffende kind. Van ouders verwachten wij dat dat zij ons waarschuwen indien zij merken dat hun kind via social media wordt gepest.

In de methode ‘Goed gedaan’ wordt in verschillende lessen aandacht besteed aan het onderwerp internet en pesten. Hieronder wordt de inhoudt van deze lessen en in welke groep het wordt behandeld, kort besproken.

Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5
<ul style="list-style-type: none">• <i>Omgaan met media-informatie: zelfkennis+relativeren.</i> Bewust worden van eigen kijkgedrag en de emoties die programma’s oproepen (les 15).	<ul style="list-style-type: none">• <i>Omgaan met media-informatie: zelfkennis+relativeren.</i> Bewustilstaan bij de verlangens en emoties die tv-programma’s en reclames oproepen (les 16).	<ul style="list-style-type: none">• <i>Omgaan met media-informatie: zelfkennis+relativeren.</i> Bewustilstaan bij de verlangens en emoties die tv-programma’s en reclames oproepen (les 16).	<ul style="list-style-type: none">• <i>Omgaan met media-informatie: zelfkennis (wat kijk/wat voel ik).</i> Bewust worden van eigen kijkgedrag en van het feit dat je zélf kunt kiezen waar je niet naar kijkt (les 7).• <i>Omgaan met media-informatie: zelfkennis+relativeren.</i> Bewustilstaan bij de verlangens en emoties die tv-programma’s en reclames oproepen (les

			16).
--	--	--	------

Groep 6	Groep 7	Groep 8
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Samen op internet: omgaan met pesten op het net.</i> Ook op internet goed om kunnen gaan met plagen en pesten (les 3). • <i>Samen op internet: omgangsvormen.</i> Stilstaan bij het verschil in omgangsvormen in het ‘gewone’ leven en op internet (les 6). • <i>Omgaan met media-informatie: relativeren (niet alles is waar).</i> Bewust worden van het feit dat emoties op televisie vaak worden overdreven of uitvergroot (les 8) • <i>Omgaan met media-informatie: relativeren (niet alles is echt/waar).</i> Bewust worden van de doelen, vormen en effecten van reclame (les 13). • <i>Samen op internet: omgangsvormen op internet.</i> Stilstaan bij het verschil tussen echte vrienden en internetvrienden (les 14). 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Omgaan met media-informatie: zelfkennis (wat kijk/wat voel ik).</i> Bewust worden van eigen kijkgedrag en van het feit dat je zélf kunt kiezen waar je niet naar kijkt (les 7). • <i>Samen op internet: omgaan met pesten op het net.</i> Weten dat op internet veel gelogen en gepest wordt, maar dat je dat kunt negeren (blokkeren, wissen) (les 13). • <i>Omgaan met media-informatie: zelfkennis+relativeren.</i> Bewust stilstaan bij de verlangens en emoties die tv-programma’s en reclames oproepen (les 16). 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Samen op internet: omgaan met pesten op het net.</i> Ook op internet goed om kunnen gaan met plagen en pesten (Les 3). • <i>Samen op internet: omgangsvormen.</i> Stilstaan bij het verschil in omgangsvormen in het ‘gewone’ leven en op internet (les 6). • <i>Omgaan met media-informatie: relativeren (niet alles is waar).</i> Bewust worden van het feit dat emoties op televisie vaak worden overdreven of uitvergroot (les 8). • <i>Omgaan met media-informatie: relativeren (niet alles is echt/waar).</i> Bewust worden van de doelen, vormen en effecten van reclame (les 13). • <i>Samen op internet: omgangsvormen op internet.</i> Stilstaan bij het verschil tussen echte vrienden en internetvrienden (les 14).

Hieronder worden een aantal tips beschreven die ouders kunnen hanteren voor het gebruik van internet:

- Spreek samen met je kind af wat je wel en niet op internet kunt bekijken
- Kijk regelmatig met je kind mee zodat je weet waar hij/zij mee bezig is
- Vertel dat ze geen persoonlijke gegevens mogen geven zoals wachtwoorden of adresgegevens
- Spreek af dat kinderen het melden als ze iemand hen via internet pest
- Zorg dat uw kind in een ruimte zit waar u makkelijk bij kunt

Vertrouwenspersoon

Op school is er een vertrouwenspersoon aanwezig, hier kunnen kinderen en u als ouders altijd terecht als er iets is waar u over wilt praten.

De vertrouwenspersoon is Erica van Seggelen.

Ze is aanwezig op maandag, dinsdag, woensdag en vrijdag.

Anne de Brouwer is de Sociale Veiligheidscoördinator.

Bureau HALT:

The logo for Bureau Halt, featuring the word "Halt." in a bold, purple, sans-serif font. The period at the end of the word is a solid red dot.

Contactpersoon vanuit school:

1= Anne de Brouwer

2= André Kuijten

Wie is Bureau Halt?

Halt richt zich al meer dan dertig jaar op het voorkomen, bestrijden en straffen van jeugdcriminaliteit*.

Halt heeft de wettelijke taak om grensoverschrijdend gedrag van jongeren te bestraffen. Zo'n 17.000 jongeren per jaar krijgen een Halt-straf opgelegd. Maar ook op het gebied van preventie is Halt de autoriteit. Halt geeft veel voorlichtingen op scholen, sportverenigingen of in de wijk. Ook bieden we op maat interventies en projecten aan.

Halt is de verbindende partner tussen het gezin, de wereld van het jeugdstrafrecht, de gemeente en alle organisaties waarmee jongeren te maken hebben.

Zo levert Halt een actieve bijdrage aan een veilige en leefbare omgeving.

** Jeugdcriminaliteit: gedrag van jongeren van 12 tot 23 jaar waarmee bepaalde - in wetten vastgelegde - normen worden overtreden en waarop een straf staat.*

Wat doet Bureau Halt?

Veilige school:

Rouwduwers met een kort lontje vind je op de meeste scholen. Maar soms loopt het echt uit de hand. Leerlingen krijgen ruzie, ze veroorzaken onrust in de klas en soms valt er een klap. Agressief gedrag van een klein groepje leerlingen, kan de sfeer in een hele klas bepalen.

Leerlingen kunnen het elkaar en hun omgeving knap lastig maken. [Pesten via internet](#), ongezonde groepsdruk om in de pauze [winkeldiefstallen](#) te plegen of het vernielen van de openbare ruimte: veel scholen hebben er in de praktijk mee te maken.

Niet alleen leerlingen onderling hebben last van dergelijk gedrag. Ook docenten kunnen slachtoffer zijn van agressie en grensoverschrijdend gedrag van leerlingen. Of ze krijgen te maken met ouders die verhaal komen halen op school.

Om goed onderwijs te geven en te krijgen, is het van cruciaal belang dat de school een sociale, veilige omgeving is. Daarom ondersteunt Halt scholen met veiligheidsadvies en het maken van een schoolveiligheidsplan. Ook biedt Halt [voorlichtingen en ouderbijeenkomsten](#) aan over thema's die rechtstreeks raken aan de [veiligheid op school](#). Zo organiseert Halt intensieve schooltrajecten voor het schoolpersoneel, lessen aan leerlingen en begeleiding van ouderbijeenkomsten met het thema [Veilige Publieke Taak \(VPT\)](#).

Afspraken:

Bureau Halt komt 1 of 2 keer per jaar voorlichting geven in de bovenbouwgroepen. De leerkrachten stemmen samen af wat voor voorlichting er dat jaar belangrijk is. Er is een keuze uit de volgende onderwerpen:

- Groepsdruk
- Hoe ga je om met vuurwerk
- Mediawijsheid
- Sociale veiligheid à Online veiligheid.
- Pesten

Eén onderwerp wordt ook jaarlijks teruggekoppeld naar ouders middels een voorlichtingsavond. Dit stemt de veiligheidscoördinator af met leerkrachten en directie.

Halt verzorgt ook komend schooljaar op onze school weer de voorlichting(en), mits de subsidie voor het jaar 2019 door de gemeente wordt goedgekeurd, maar daar verwachten we geen veranderingen in.

Naar aanleiding van het door ons ingevulde aanvraagformulier voor de voorlichtingsles(sen) van Halt ontvangen we hierbij het planningsvoorstel;

Onderwerpen voor het schooljaar 2019-2020:

1= groepsdruk voor groep 7 en 8.

Donderdag 5 september en vrijdag 6 september 2019

2= Vuurwerklessen voor groep 7.

Vrijdag 13 december 2019

Datum	Tijdstip	Groep/Klas	Thema	Haltmedewerker
05-09-2019	09.30-10.30uur 10.45-11.45uur	Groep 7: BBC Groep 7: BBD	Groepsdruk Groepsdruk	Johan Siefken Johan Siefken
06-09-2019	09.30-10.30uur 10.45-11.45uur	Groep 8: SVA Groep 8: SVB	Groepsdruk Groepsdruk	Johan Siefken Johan Siefken
Datum	Tijdstip	Groep/Klas	Thema	Haltmedewerker
13-12-2019	09.30-10.30uur 10.45-11.45uur	Groep 7: BBC Groep 7: BBD	Vuurwerk Vuurwerk	Johan Siefken Johan Siefken

Er vindt ook een jaarlijkse ouderavond plaats. Dit schooljaar is dit m.b.t. online veiligheid. Deze avond wordt door Halt en Anne de Brouwer in 2020 gepland.

Informatiebladen

Bijgevoegd sturen we u een set informatiebladen. In het infoblad voor school vindt u meer informatie over de inhoud van de voorlichting en wat we van u/uw school verwachten.

Ook sturen we u een informatieblad voor ouders. Hierin vinden ouders informatie over waarom Halt deze voorlichting geeft, wat de voorlichting inhoudt en wat ouders zelf kunnen doen om het thema te bespreken met hun kind. Wilt u dit informatieblad verspreiden onder de ouders van de leerlingen die aan de voorlichting deelnemen of de informatie plaatsen op uw website of in uw nieuwsbulletin?

Bijzonderheden doorgeven

Onze medewerkers bereiden zich graag goed voor op de te verzorgen voorlichtingen. Wilt u ons daarom via email e.reurling@halt.nl van het volgende op de hoogte brengen:

- Bijzonderheden over de klas of individuele leerlingen, waarvan het nuttig is dat de uitvoerend Halt-medewerker daarmee bekend is.
- Overige bijzonderheden die handig kunnen zijn met betrekking tot het voorlichtingsthema (is het misschien eerder aan bod geweest, nu onderdeel van project etc.).

Praktische zaken

Voor een goed verloop van de voorlichting zijn een aantal praktische zaken van belang:

- U uw school informeert uw klas over de komst van de Halt en het te bespreken thema..
- De voorlichting wordt verzorgd door de Halt-medewerker. De docent is echter verantwoordelijk voor orde en een veilige sfeer in de klas. Van de docent wordt dan ook een actieve houding verwacht.
- Halt adviseert scholen voor voortgezet onderwijs om de klassenmentor aanwezig te laten zijn bij de voorlichting. Deze kan dan later nogmaals aandacht besteden aan wat er is besproken in de voorlichting.
- Halt stelt het op prijs wanneer de school zorgt voor naamkaartjes voor de leerlingen.
- Voor de uitvoering van de voorlichting is een digibord met een werkende internetverbinding nodig. Als we bij aankomst constateren dat dit niet aanwezig is, kan Halt de voorlichting helaas niet geven.

Elviera Reurling

Medewerker AO, regio Zuid

Tel: 06-34928252 of 088-1153500

e.reurling@halt.nl

Werkdagen ma, di, do, vr

Bijlage 1

Leerkrachtcompetenties Van der Puttschool

Pedagogische component

- 1 De leerkracht is verantwoordelijk voor een veilige en functionele leeromgeving.**
 - a. De leerkracht houdt het groepslokaal opgeruimd en gezellig
 - b. De leerkracht hanteert een prikkelarme leeromgeving
 - c. De leerkracht betreft de leerling bij het opruimen van het lokaal
 - d. De leerkracht maakt relationele problemen tussen leerlingen bespreekbaar.
 - e. De leerkracht treedt doortastend op in noodsituaties die acuut moeten worden opgelost.
 - f. De leerkracht heeft oog voor verschillen tussen leerlingen en labelt die positief.
 - g. De leerkracht voert tweewekelijks een leergesprek met de leerling.

- 2 De leerkracht toont in gedrag en taalgebruik respect voor alle leerlingen.**
 - a. De leerkracht luistert aandachtig naar de inbreng van de leerlingen. Dit is door een actieve inbreng waarneembaar.
 - b. De leerkracht gaat in gesprek met kinderen die een andere mening hebben dan zichzelf. (rekening houdend met eventuele kindkenmerken)
 - c. De leerkracht houdt zich aan dezelfde omgangsnormen als de kinderen.
 - d. De leerkracht gaat discreet om met vertrouwelijke informatie
 - e. De leerkracht corrigeert leerlingen op seksisme, racisme, discriminatie en pesten.
 - f. De leerkracht sluit aan bij de leefwereld van de kinderen.
 - g. De leerkracht organiseert gesprekjes met de leerlingen
 - h. De leerkracht laat iedere leerling merken dat hij/zij welkom is.
 - i. De leerkracht stemt zijn/haar gedrag zodanig af dat het bijdraagt aan een veilige relatie met het kind.
 - j. De leerkracht staat open voor signalen van leerlingen die bedreigd worden in hun persoonlijke ontwikkeling en zoekt naar oplossingen

- 3 De leerkracht onderneemt initiatieven tot het onderling respect bij de leerlingen.**
 - a. De leerkracht toont waardering voor de samenwerking van kinderen.
 - b. De leerkracht geeft voorbeelden voor hoe je met elkaar omgaat.
 - c. De leerkracht bespreekt en benoemt de kwaliteiten van alle kinderen in de groep.
 - d. De leerkracht laat kinderen hun eigen ervaringen met bepaalde onderwerpen met elkaar delen.
 - e. De leerkracht traint de kinderen hoe zij aan elkaar hun grenzen duidelijk kunnen maken.
 - f. De leerkracht traint de kinderen hoe zij met elkaar communiceren.

- 4 De leerkracht ondersteunt het zelfvertrouwen van leerlingen.**
 - a. De leerkracht geeft blijk van positieve verwachtingen van leerlingen
 - b. De leerkracht complimenteert veelvuldig.
 - c. De leerkracht sluit aan bij voorkennis van leerlingen waardoor zij vlot begrijpen waar het over gaat en zelfstandig verder kunnen werken.
 - d. De leerkracht reageert positief op antwoorden van kinderen.
 - e. De leerkracht houdt rekening met de leerstijl en het leerproces van de kinderen.
 - f. De leerkracht maakt daar waar mogelijk humoristische opmerkingen in de klas.
 - g. De leerkracht evalueert met kinderen hun leerproces.
 - h. De leerkracht organiseert dagelijks ongedwongen momenten in zijn/haar lessen

- 4 De leerkracht ondersteunt het zelfvertrouwen van leerlingen.**
- i. De leerkracht hanteert vaak opdrachten die tot succeservaring leiden
 - j. De leerkracht spoort motivatie- en gedragsproblemen bij leerlingen op en bedenkt
- 5 De leerkracht houdt zich aan de afgesproken omgangsregels**
- a. De leerkracht stelt samen met de leerlingen na ieder instroommoment de groepsregels vast.
 - b. De leerkracht actualiseert 2x per jaar met zijn/haar collega's de schoolregels.
 - c. De leerkracht leert de kinderen met de groeps- en schoolregels om te gaan.
 - d. De leerkracht spreekt kinderen aan op hun gedrag, indien dit in strijd is met de afgesproken gedragsregels. De leraren geven aan wat gewenst gedrag is en hoe het gewenste gedrag bereikt kan worden.
 - e. De leerkracht hanteert het stappenplan bij ongewenst gedrag. De leermomenten staan hierbij centraal.
- 6 De leerkracht zorgt voor structuur in de groep.**
- a. De leerkracht hanteert een dagplanning.
 - b. De leerkracht maakt op tijd de bijzonderheden aan de kinderen bekend.
 - c. De leerkracht corrigeert bij kleine ordeverstoringen op onopvallende wijze.
 - d. De leerkracht onderbreekt de les voor kinderen die storend gedrag vertonen indien dit storend gedrag hinderlijk is voor andere leerlingen
 - e. De leerkracht hanteert elementen uit het directe instructiemodel.
 - f. De leerkracht bespreekt vooraf met de leerlingen de taken behorend bij een les.
- 7 De leerkracht zorgt voor een uitdagende leeromgeving.**
- a. De leerkracht van de JRK-groep organiseert speel- en werkhoeven in haar klas, die de kinderen uitdagen tot exploreren, leren en spelen.
 - b. De leerkracht toetst de leer- en / of ontwikkelingsmaterialen op functionaliteit en aantrekkelijkheid.
- 8. De leerkracht stimuleert bij leerlingen de ontwikkeling van zelfstandigheid en het nemen van eigen verantwoordelijkheid.**
- a. De leerkracht geeft korte klassikale instructies en/of houdt korte groeps gesprekken via een afpelmechanisme (maximale duur is 15 minuten) en laat de kinderen daarna zelfstandig werken.
 - b. De leerkracht geeft opdrachten die stimuleren om vorm te geven aan het eigen leerproces
 - c. De leerkracht richt de klas zo in, dat kinderen de mogelijkheid hebben om elkaar te helpen.
 - d. De leerkracht leert de kinderen zelf de materialen te pakken en op te ruimen.
 - e. De leerkracht leert iedere leerling zelfstandig te werken.
 - f. De leerkracht houdt rekening met verschillen tussen kinderen wat betreft zelfstandigheid en het dragen van verantwoordelijkheid door in te spelen op specifieke behoeften van kinderen. Dit gebeurt door afstemming van verwachtingen en begeleidingsaanpak (bijv. responsieve instructie).
 - g. De leerkracht daagt de kinderen uit eigen oplossingen te bedenken.
 - h. De leerkracht maakt de kinderen duidelijk wat zij zelf gaan doen tijdens de werklessen.
 - i. De leerkracht maakt een of meerdere zgn. servicerondes tijdens de werklessen volgens een vast patroon.
 - j. De leerkracht leert de kinderen zelf voor hun spullen te zorgen en spullen op te ruimen.

8. De leerkracht stimuleert bij leerlingen de ontwikkeling van zelfstandigheid en het nemen van eigen verantwoordelijkheid.

- k. De leerkracht maakt de kinderen duidelijk m.b.v. een aanwijzing op een takenkaart, bord, wel of niet met pictogrammen of er sprake is van:
- individueel werken aan bijv. een toets, waarbij geen hulp gevraagd mag worden
 - individueel werken waarbij hulp gevraagd mag worden als iets niet lukt
 - samenwerkend leren

Bijlage 2 Methode 'Goed gedaan'

WIJ – Weerbaarheid: Goed reageren op plagen

Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4
- Leren hoe je stevig 'Hou op!' zegt als je een grapje niet leuk vindt (les 3)	- Leren hoe je stevig 'Hou op!' zegt als je een grapje niet leuk vindt (les 3)	- Weten hoe te reageren: <ul style="list-style-type: none"> • Glimlachen om een leuk grapje • Duidelijk 'Hou op!' zeggen bij vervelend plagen • Hulp vragen bij pesten (les 3) 	- Weten hoe te reageren: <ul style="list-style-type: none"> • Glimlachen om een leuk grapje • Duidelijk 'Hou op!' zeggen bij vervelend plagen • Hulp vragen bij pesten (les 3)

Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8
- Weten hoe te reageren: <ul style="list-style-type: none"> • Glimlachen om een leuk grapje • Duidelijk 'Hou op!' zeggen bij vervelend plagen • Hulp vragen bij pesten (les 3) 	- Weten hoe te reageren: <ul style="list-style-type: none"> • Glimlachen om een leuk grapje • Duidelijk 'Hou op!' zeggen bij vervelend plagen • Hulp vragen bij pesten (les 3) 	- Weten hoe te reageren: <ul style="list-style-type: none"> • Glimlachen om een leuk grapje • Duidelijk 'Hou op!' zeggen bij vervelend plagen • Hulp vragen bij pesten (les 3) 	- Weten hoe te reageren: <ul style="list-style-type: none"> • Glimlachen om een leuk grapje • Duidelijk 'Hou op!' zeggen bij vervelend plagen • Hulp vragen bij pesten (les 3)